

Dr. Tatjana Aparac, docent

TREBAJU LI STUDENTI KNJIŽNICE I ZAŠTO

Sažetak

U izlaganju se ukazuje na nove oblike nastave u uvjetima sve snažnijeg utjecaja novih tehnika i telekomunikacija sa stajališta potreba studentske korisničke populacije za obavijestima i znanjem, nužnima u procesu svladavanja nastavnoga gradiva, ali i u procesu samoobrazovanja, odnosno stecanja novih znanja i vještina koje nisu obuhvaćene obveznim nastavnima programima. Posebno se upućuje na ulogu nastavnika i knjižničara u radu sa studentima, a napose na potrebu:

- aktivnijeg (i promijenjenog) odnosa između nastavnika i njegovih studenata, koji zahtijeva i tješnju suradnju nastavnika i knjižničara;
- stalnog nastavnikovog znanstveno-istraživačkog angažmana vezano uz nastavne teme;
- stalnog upućivanja samih nastavnika u mogućnosti koje nude nove tehnike i telekomunikacije, fondovi knjižnica unutar matičnog sveučilišnog knjižničnog sustava te raspoložive informacijske službe i usluge, i
- stalnog upućivanja nastavnika i studenata u svrsishodno korištenje knjižničnih usluga.

Summary

The paper points out new forms of academic teaching in conditions characterized by an ever growing influence of new techniques and telecommunication technologies with regards to the needs of student-user body for information and knowledge.

This is necessary in the process of achieving the proscribed curriculum requirements, but also in the process of self-education or in receiving new knowledge and skills which are not part of the required curricula.

The paper is specifically directed towards the role of the teacher and the librarian in their work with students, and specially with regards to:

- a more active (and changed) relationship between the teacher and his/her students which also requires better cooperation between the teacher and the librarian;
- constant scientific engagements on the part of the teacher in connection with educational subjects;
- directing the teachers themselves towards new possibilities offered by: new techniques and telecommunication technologies, library collections within their own university library system as well as available information services, and
- constantly directing teachers and students towards the appropriate usage of library services.

Sveučilište je nesumnjivo institucija svrha koje je već stoljećima nepromijenjena: ono je mjesto gdje se uči i riznica znanja. U takvom ozračju njegova je knjižnica nezaobilazan i jedan od temeljnih oslonaca uspješnog ostvarivanja postavljenih ciljeva. Bez pristupa knjižničnome blagu i odgovarajućim knjižničnim službama i uslugama znanstvenici su, a tako i studenti, potpuno bespomoćni jer je količina pisanih objekata kulture koje mogu sami kupiti i imati pored sebe uistinu minimalna, a mnoštvo obavijesti koje su im dostupne sve su teže "prohodne" i zahtijevaju znalačko vodjenje. Stoga je danas, možda čak očitije no što je to bilo u prošlosti, moguće pretpostaviti da "zlatno doba" knjižnica, unatoč bojazni da će im računala i telekomunikacije preuzeti ili oduzeti osnovne zadaće, tek dolazi.

Dakako, knjižnica s konca 20. stoljeća, suvremena je ustanova ili, bolje je kazati mreža ustanova i banaka podataka, koja korisniku nudi raznolike usluge: od mogućnosti izravna komuniciranja s pomoću računala,

posredovanja u pretraživanju bibliografskih i inih baza podataka i baza punih tekstova, sve do mogućnosti izravnog dodira s građom na konvencionalnim medijima i razgovora sa stručnjacima i drugim korisnicima. Suvremena knjižnica, a to napose vrijedi za visokoškolsku knjižnicu, komunikacijsko je središte koje u široj društvenoj i akademskoj zajednici, omogućuje ostvarenje općekulturološke, obrazovne i obavijesne zadaće knjižničarstva, čime se nedvojbeno pridonosi ostvarivanju ideala sveučilišta kao mjesta na kojemu se prenosi znanje te stječu i stvaraju nova znanja.

Kako se u procesima učenja uobičajeno razlikuju tri cjeline unutar kojih se okupljaju znanja i vještine, cjeline koje je teško razgraničiti, odnosno koje su međusobno povezane i koje se smisleno dopunjuju, promotrit ćemo kako u promijenjenim uvjetima organizacije nastave komuniciraju nastavnici i studenti te u kojoj mjeri knjižnica, kao otvoreno i svim studentima dostupno mjesto, mjesto u kojemu se stječu raspoloživi fondovi, informacijske službe i usluge te znanje i vještine knjižničarskih djelatnika, pridonosi ostvarenju temeljnih zadaća sveučilišta - među kojima i učenju i prenošenju znanja svim studentima pod jednakim uvjetima.

Naime, opće je prihvaćeno stajalište prema kojemu jednu cjelinu predstavljaju predmeti kojima se na akademskoj razini potiče stjecanje odgovarajućih vještina vezanih uz područje buduće primjene, za mnoge od kojih, u uvjetima suvremeno organizirane nastave, unaprijed pripremljeni računalni programi znače ne samo kvalitativni pomak u tumačenju osnovnih pojmova i tehnika, već i omogućuju opetovano korištenje u svrhu individualnih vježaba i provjera savladanog gradiva. Budući da su inicijalna ulaganja u takve programe isplativa već nakon kratkog vremena, oni se sve više koriste u nastavi, premda njihova uporaba ovisi o potraživanju samih studenata, odnosno o njihovoj potrebi da ih koriste za uvježbavanje. Dosadašnja su istraživanja pokazala da priprema takvih programa ne bi trebala biti vezana uz iskazane potrebe pojedinog fakulteta odnosno sveučilišta, već bi trebala slijediti plan i program potreba na nacionalnoj razini.

Drugu cjelinu predstavljaju znanja kojima se dolazi do istine ili se provjerava istinitost određenih postavki (napr. u matematici, kemiji, biologiji). Na sveučilištima u razvijenim sredinama sve je više unaprijed snimljenih predavanja, a video zapisi stoje studentima na raspolaganju u knjižnici. Zahvaljujući suvremenim tehnikama nastava kreće u novim pravcima - isto gradivo koje se na isti način ponavljalo iz godine u godinu na mnogim mjestima, predstavljaju vrhunski stručnjaci na video zapisima, a nastavniku i studentima "otvara" se prostor za kasniju "ciljanu" i djelotvorniju raspravu. S druge strane, studentu koji ne može prisustvovati predavanju, ili to ne želi, u knjižnici je dostupno gradivo koje individualno savladava kada mu to najviše odgovara.

U treću skupinu, pak, ulaze predmeti kojima se prvenstveno želi oštriti um studenata, a dakako i onih nastavnika koji smatraju da iz rasprava sa studentima mogu i sami doći do novih saznanja. Ovdje je uloga suvremenih tehnika najmanje prisutna, premda nesumnjivo pomaže u pripremi za rasprave, primjerice, olakšava i ubrzava dolaženje do bibliografskih obavijesti.

Za sve nas koji smo imali prilike vidjeti i osobno sudjelovati u izvođenju nastave s pomoću suvremenih tehnika i telekomunikacija, uz prednosti suvremeno koncipirane nastave koje su očigledne, posebno je istaknuta uloga knjižnica u osiguravanju intelektualne osnove u svim trima navedenim cjelinama. Neprijeporno je da je dosadašnji razvojni put sveučilišnih knjižnica imao čvrsto uporište u razvoju znanosti i tehnike i u nastojanjima da se zabilježena iskustva čovječanstva prenose na mlade članove akademske zajednice i buduće naraštaje kroz primjeren nastavni proces. Slijedom promjena znanstvenih ideala koji se nužno odražavaju na ustroj sveučilišta samog, svaka promjena u ustroju sveučilišta, promjena, dakle, u području organizacije nastave i znanstvenoga rada, komuniciranja među znanstvenicima i odnosa između nastavnika i njegovih studenata, odrazila se i na ustroj sveučilišnih knjižničnih sustava. U tom kontekstu razvoj svakoga sveučilišta do znatne je mjere bio i jest izravno ovisan o odnosu akademske zajednice i uprave sveučilišta prema knjižničnim službama i uslugama za studente. U tom smislu i teorija i praksa sveučilišnoga knjižničarstva bilježe mnoštvo raznolikih organizacijskih oblika knjižnične djelatnosti na visokoškolskim ustanovama: od decentraliziranih, strogo izdvojenih specijaliziranih zbirki, namijenjenih prvenstveno znanstveno-istraživačkim potrebama nastavnika samih, do nastojanja da se knjižnične službe centraliziraju na razini sveučilišta ili bar pojedinih fakulteta/škola, odnosno do pojave nevidljivih elektroničkih koledža i elektroničkog kampusa.

Kad govorimo o suvremenom sveučilišnom knjižničarstvu i uslugama koje ono treba danas uspostaviti i razvijati za studente, znanstveno-nastavno i stručno osoblje, onda to znači da u sveučilišnom knjižničnome sustavu mora biti omogućeno svakom članu sveučilišne zajednice da:

- brzo i lako pronađe odgovore na jednostavna pitanja (primjerice, obavijesti o organizaciji studija, o nastavnim predmetima na fakultetima, o znanstveno-nastavnom osoblju i području kojim se ono bavi, o znanstvenim projektima u tijeku, i slično);

- stekne koju novu vještinu;
- lakše savlada ispitno gradivo;
- produbi vlastita znanja;
- pronadje traženu znanstvenu informaciju;
- otkrije koju novost ili dođe do neočekivane obavijesti;
- posudi štogod za čitanje u slobodnome vremenu;
- komunicira s kolegama s pomoću raspoložive telekomunikacijske tehnologije;
- boravi na mjestu ugodnomu za rad, itd.

Na ovome mjestu posebno nas zanimaju usluge za studente u promijenjenim uvjetima organizacije nastave. Svakako valja ponajprije ukazati na to da su se službe za studente organizirale na razne načine, pri čemu se mogu izdvojiti modeli karakteristični za američka sveučilišta (i za sveučilišta koja su baštinila njihovu tradiciju), poput, primjerice, tipa "undergraduate library" kao zasebno organizirane zbirke i službi isključivo namijenjenih studentima, i modeli karakteristični za Europu, poput, npr., izdvojenih zbirki udžbenika i priručnika unutar fonda središnje knjižnice, fakultetskih knjižnica, knjižnica pri seminarima, zavodima i sličnim nastavnim organizacijskim jedinicama, odnosno organiziranih zbirki za posudbu na kraće vrijeme zbog velike potražnje obvezne literature i najčešće neodgovarajućeg broja primjeraka traženih naslova.

Povijesni razvoj sveučilišnih knjižničnih jedinica u 19. i 20. stoljeću obilježen je brojnim raspravama o ustroju sveučilišnih knjižničnih sustava, ali nigdje se ne dovodi u pitanje njihova nužnost i opravdanost. Sve do 70ih godina 20. stoljeća rasprave su se najviše kretale u dvama pravcima u prilog centralizaciji ili pak decentralizaciji. *Decentralizirani knjižnični sustavi* na sveučilištima zasnivali su se na odjelnim knjižnicama, sa ili bez središnje, sveučilišne knjižnice. U teorijskim se radovima i praksi najčešće navode tri osnovna organizacijska oblika odjelnih jedinica: *stručna knjižnica* (Sub-Library, Branch Library; Fachbereichbibliothek), npr. pravna ili medicinska, *studentska knjižnica* (Undergraduate Library, Short Loan Collection), koja je odvojena od sveučilišne knjižnice ili je pak njezin odvojen odjel, te *knjižnice pri znanstvenim odjelima, zavodima ili institutima* (Departmental Library, Institute Library; Abteilungsbibliothek, Institutsbibliothek). Odjelne su se knjižnice razvile uporabom privatnih zbirki na seminarima što su profesori držali korisnijim i bržim načinom od korištenja glavne sveučilišne knjižnice u fond koje je suvremena literatura pristizala sporo i bez odgovarajućih obavijesti. Model sveučilišnog knjižničkog sustava kakav se razvijao koncem 19. stoljeća u Njemačkoj na temelju Humboldtova shvaćanja suvremenog sveučilišta prenio je u Ameriku Charles K. Adams, ali su se ubrzo začele rasprave među sveučilišnim knjižničarima i profesorima. Tako je, primjerice, Z. A. Dixon sa Sveučilišta u Chicagu još 1895. ustvrdio da decentraliziran sustav ima i prednosti i nedostataka, a njegovi stavovi u danas mogu zvučati svježije. Dva najvažnija nedostatka odjelnih knjižnica našao je u prostornoj udaljenosti i otežanoj provedbi zamisli o liberalizaciji obrazovanja. Prema G. H. Bakeru (1898, Columbia) tome valja još dodati troškove oko izgradnje zbirki duplikata u raznim odjelima, visoke administrativne troškove, potrebu za većim brojem osoblja, potrebu za uspostavom sigurnosnih sustava i zaštite te otežan pristup odjelnim knjižnicama za nečlanove odjela.

Tijekom 20. stoljeća, napose tridesetih godina u Americi i šezdesetih u Europi, rasprave se uglavnom vode između knjižničara i odjelne (fakultetske) administracije jer su knjižničari, nastojeći osuvremeniti poslovanje i pružiti korisnicima kvalitetnije usluge, zagovarali centralizaciju kao model koji bi osigurao jedinstvenost zbirki i obavijesti, a odjelne su se uprave, protiveći se centralizaciji, ustvari odupirale jačanju sveučilišne uprave i nadzora. Čvrste dokaze svojim stavovima knjižničari su nalazili i u lokalnim uvjetima manja sveučilišta i politehnike uglavnom su zagovarali centralizaciju, a decentralizacija sa svim svojim varijantama bila je određena ustrojem velikih znanstvenoistraživački usmjerenih sveučilišta gdje se u prvi plan stavljao izravan pristup građi i obavijestima određenih disciplina i izravna komunikacija između knjižničarapredmetnog stručnjaka i korisnika. Zagovarajući centralizaciju knjižničnih usluga na većim sveučilištima N. O. Rush (Florida) naveo je 1962. osam bitnih nedostataka decentraliziranih sveučilišnih knjižničnih sustava: odvojenost zbirki građe zbog čega korisnici nepotrebno gube vrijeme, administrativne teškoće i povećane troškove, udvostručivanje građe, povećanje ukupnih troškova održavanja, smanjenje djelotvornosti usluga, smanjenje kakvoće usluga, otežanu zaštitu građe i interdisciplinarnih istraživanja. Zalažući se pak za centralizaciju, R. Miller je smatrao da su centralizirani sustavi u prednosti jer njihova uspostava i održavanje manje koštaju, olakšava se međuodnos predmetnih područja, pojačava djelotvornost i utječe na kakvoću obrazovnog sustava. Centralizacija naime, pridonosi da se u knjižnici susreću studenti svih fakulteta a time jača osjećaj njihove pripadnosti sveučilištu i jedinstvo znanja što su nesumnjivo temelji sveučilišne zajednice. Pa ipak, američko Udruženje knjižnica koledža i znanstvenih knjižnica (ACRL) objavilo je 1975. smjernice za razvoj odjelnih knjižnica koje se, međutim, moraju uklopiti u sveučilišni knjižnični sustav. Središnja je knjižnična administracija u tim Smjernicama preuzela odgovornost za upravljanje svim knjižničnim jedinicama, čime je administracija odjela odnosno fakulteta izgubila ovlasti. Budući da predloženi model nije zagovarao prostornu već stručnu i administrativnu centralizaciju, odjelne su knjižnice i dalje mogle osiguravati korisnicima neposredan uvid u raspoloživ fond, ali i kvalitetnije informacijske usluge.

Model tzv. *koordinirane decentralizacije*, koji je primijenjen na gotovo svim velikim sveučilištima u svijetu, posljedica je nastojanja da se na djelotvoran način povežu tradicija i novi trendovi a za dobrobit korisnika. U modelu se također postupno pristupalo objedinjavanju manjih knjižničnih jedinica u veće cjeline, primjerice u oblasti prirodnih, tehničkih i društvenohumanističkih znanosti, ili pak (prema prijedlogu E. McGratha iz 1986) u oblasti humanistike, društvenih znanosti, prirodnih znanosti, tehničkih znanosti i znanosti upravljanja. Na taj su se način, poput *clustera*, manje jedinice svrstavale u veće logične cjeline koje su omogućavale snažnija interdisciplinarna povezivanja.

U međuvremenu, pak, u jeku rasprava o optimalnom načinu organizacije knjižničnih službi i usluga na jednome sveučilištu, uvodi se u knjižnično poslovanje računalna, a nešto kasnije i telekomunikacijska tehnika što je postupno vodilo u pravcu izrastanja *elektoničkih nevidljivih koledža* (electronic invisible college) i pojavi tzv. *elektroničkih kampusa* (electronic campus). Prema nekim predviđanjima, očekivalo se da će se time znatno umanjiti važnost i središnjih i odjelnih knjižničnih jedinica, međjutim, računalne i telekomunikacijske tehnike još su jače istaknule financijsku opravdanost koordiniranih sustava izgradnje fondova i sustavnog korištenja zajedničkih resursa, uključujući elektroničku opskrbu dokumentima, prednosti standardizacije načina obradbe i pretraživanja obavijesti te prednosti specijalizacije knjižničnog/informacijskog osoblja.

Zanimljivo je uputiti se, jer sličnih istraživanja nemamo u vlastitoj sredini, na koji način voditelji sveučilišnih knjižnica u razvijenim sredinama gledaju na promjene u knjižnicama početkom devedesetih godina ovoga stoljeća, odnosno kako gledaju na sveučilišnu knjižnicu 21. stoljeća. Sveučilišni su knjižničari, nesumnjivo, prihvatili nove tehnike i telekomunikacije kao "novo orudje" koje im olakšava i dnevni posao i ostvarivanje njihove osnovne zadaće, te na osnovi dosadašnjih saznanja i iskustava predviđaju uvodjenje novih ili donekle promijenjenih usluga. Istraživanje provedeno u Sjedinjenim Američkim Državama, u kojemu su prikupljeni odgovori dvadesetpet istaknutih knjižničara (usp. Riggs, D.E.; S.A. Gordon. Libraries in the 90s, 1988) ukazalo je, prema našem mišljenju na tri važna momenta:

- da je korisnost novih tehnika i telekomunikacije u suvremenome knjižničarstvu neupitna,
- da se knjižnice trebaju znatno više okrenuti korisnicima, t.j. da se djelatnost knjižničara treba usmjeriti u pravcu individualizacije i humanizacije odnosa spram korisnika, napose spram studenata, te
- da su promjene izazvane uvodjenjem novih tehnika i telekomunikacija samo nova, logična paradigma u kontinuiranom razvoju sveučilišnoga knjižničarstva.

Nov pristup, međjutim, zahtijeva izmedju ostaloga i tješnje veze s nastavnicima, odnosno jasnije utvrđivanje mjesta knjižnice unutar akademskog nastavnog procesa kako bi se bez teškoća mogli slijediti zahtjevi nastave koji se postavljaju pred studente. Pritom, valja naglasiti nekoliko momenata o kojima se, prilikom postavljanja novih službi i usluga, te prilikom upravljanja svim postojećima, mora posebno voditi računa. Kao prvo, korištenje elektronički dostupnih službi i usluga i raznovrsnih medija u nastavi, nekim je studentima (i nastavnicima) moguće sa osobnoga, vlastitog računala, a tek je u knjižnici dostupno svim studentima (i svim nastavnicima) pod istim uvjetima. Zatim, rad na računalu za pripadnike mlade generacije često ne predstavlja problem, ali se nerijetko događa da sami nastavnici nisu ni dovoljno uvježbani a ni upućeni u mogućnosti koje im stoje na raspolagnja, pa tako ni ne mogu preporučiti ili zahtijevati od svojih studenata sve ono što bi, da su dovoljno upućeni, mogli. U takvoj situaciji, vješt i upućen knjižničar oslonac je i jednome i drugome tipu najčešćih korisnika sveučilišne knjižnice, ali je nedovoljno upućen i/li čak nezainteresiran knjižničar još jedna prepreka koju valja svladati. Nije uputno zanemariti ni to da mnogi studenti (i sve veći broj nastavnika) koji vješto koriste računalne i telekomunikacijske tehnike, gube dosta vremena da bi pronašli ono što ih zanima ili što im treba, a da im pritom vještina i znanje knjižničara može značajno uštedjeti vrijeme, katkad i nepotreban trošak. Nadalje, treba uvažiti i to da mnogi ljudi još uvijek vole čitati i, pregledavajući knjižnične police, samostalno pronalaziti odgovarajuću literaturu, usporedo je potrebno nuditi gradju na klasičnim i na novim, napose na elektroničkim medijima. Projekti poput, primjerice, EIDOS-a i ADONIS-a, svakako najavljuju knjižnicu 21. stoljeća, ali tek korištenjem svih vrsta usluga, a posebno korištenjem znanja i vještina knjižničara, elektronički kampus može postati nov oblik organizacije akademske nastave, znanstvenog rada i života unutar akademske zajednice, oblik koji će dozvoliti maksimalno korištenje svih raspoloživih resursa, novih tehnika i telekomunikacija, ali i pun intelektualni život na zasadama humanih odnosa.

Umjesto zaključka

Predstavljene naznake razvojnih pravaca sveučilišnoga knjižničarstva omogućuju nam da zaključimo da autonomno i suvremeno sveučilište, 'sveučilište izvrsnosti' - kako se često naglašava, ne može djelovati bez suvremeno koncipirane knjižnične djelatnosti ugrađene u razvojne planove svakoga sveučilišta, uvažavajući pritom lokalne osobitosti i tradiciju. Sveučilišne su knjižnične ustanove, organizirane službe i usluge za svaku sredinu iznimno kulturološki važne. Danas se funkcije i zadaće sveučilišnoga knjižničnog sustava tumače u svjetlu novih

organizacijskih oblika koji polaze od raznolikih službi i usluga za korisnike, zasnovanih na vlastitu fondu i jakoj telekomunikacijskoj vezi između korisnika i jedinica sveučilišnoga knjižničnoga sustava te drugih dostupnih mreža i baza podataka. Sveučilišni knjižničari drže da sveučilište mora biti odgovorno za razvoj knjižničnih službi i usluga te da se razvoj samog sveučilišta ne može valjano planirati ukoliko u razvojne planove nije ugrađena i ta komponenta. Knjižnične službe i usluge valja, također, planirati tako da budu pažljivo integrirane s ostalim informacijskim uslugama, slijedom prioriteta za koje se sveučilište opredijelilo.

Medjutim, koliko god knjižničari u našoj sredini, svjesni promjena koje se događaju unutar profesije, zagovaraju osuvremenjivanje knjižničnih postupaka i uvođenje novih službi i usluga, toliko je korištenje tih službi i usluga u izravnoj vezi sa zahtjevima koji se postavljaju pred nastavnike (u odnosu na vrednovanje njihova znanstvenog i nastavnog rada) i studente (u odnosu na propisano gradivo koje trebaju savladati i na načine ovladavanja tim gradivom). Potrebu za knjižničnim službama i uslugama namijenjenim studentima teško je nametnuti, umjetno stvarati - ona mora proizići iz zahtjeva samoga nastavnog procesa i biti odrazom i dokazom takve organizacije nastave koja se zasniva na potpunom korištenju svih raspoloživih intelektualnih resursa. Iz knjižničareva kuta gledanja, i iz kuta gledanja rijetkih znanstvenika koji osjećaju težinu problema, pitanje neodgovarajuće organizacije i financiranja sveučilišnih knjižničnih sustava, primjerice u Hrvatskoj, moguće je sagledati i na drugi način. Parafrazirajući misao S. Lelasa ustvrdili smo, a držimo to i nadalje važnim, da se kvaliteta znanstvenonastavnog rada svakog sveučilišta može i treba prosuđivati i na temelju pokazatelja o kvaliteti knjižničnih službi i usluga te da, naravno, vrijedi i obrnuto.

Važnost visokoškolske knjižnice za akademsku zajednicu, a time i za društvo u cjelini, potkrijepljuju i odluke vlada u gotovo svim razvijenim zemljama, u kojima se knjižnične usluge i količina obavijesti kojima se raspolaže unutar akademske zajednice te osiguravanjem njezina nesmetana povezivanja s drugim akademskim središtima i sudjelovanjem u nacionalnim knjižničnim sustavima, smatraju strateški značajnim čimbenicima u razvoju pojedinca i društva u cjelini. Nažalost, u Hrvatskoj tek je malen broj znalaca svjestan do koje mjere neopremljenost naših knjižnica knjižničnom građom i obavijestima utječe na naše zaostajanje. Unatoč tome i u nas su knjižnice važne jer sadrže, a potencijalno mogu sadržavati još više obavijesti koje se korisnicima mogu ponuditi u svako doba.

U Hrvatskoj praksa pokazuje da pokatkad određene još uvijek nisu razvile dovoljno raznolikih usluga, da nisu ni kročile u okruženje već prevladanog modela knjižnice kao *proizvodne organizacije* - u kojemu, dakle, najprije trebaju uspostaviti stručan nadzor nad knjižničnim fondom, službama i uslugama. Za jedan broj knjižnica najvažnija je zadaća i stvaranje preduvjeta da iz faze u kojoj su djelovale kao *proizvodne organizacije* prijeđu u fazu u kojoj se trebaju nametnuti kao *uslužne organizacije*, djelatnost kojih je nezaobilazna u promišljenim procesima obrazovanja. Za nekoliko knjižnica hrvatskih sveučilišta, a to dokazuju podaci dosad provedenih istraživanja, može se kazati da posluju na zavidnoj razini klasično postavljenih službi i usluga, usprkos financijskim nedaćama, neodgovarajućim prostorima i nedovoljnom broju stručnjaka. Za jedan broj knjižnica, nadalje, mudra uporaba informacijske tehnike i telekomunikacija već je otvorila put u društvo knjižnica povezanih u elektonički kampus.

Zato, raspravljajući o suvremenom sveučilišnom knjižničnom sustavu u nas, jedno od prvih pitanja koje bih postavila sveučilišnome senatu pitanje je iz naslova ovoga izlaganja:

TREBAJU LI STUDENTI KNJIŽNICE I ZAŠTO?

Literatura:

1. Academic library management : edited papers of a British Council sponsored course, 15-27 January 1989, Birmingham. / edited by Maurice B. Line. Reprinted. London : Library Association, 1991.
2. Aparac-Gazivoda, Tatjana. Sveučilišni bibliotečni sustavi u teoriji i praksi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 33(1990), 43-52.
3. The electronic campus : an information strategy : proceedings of a conference held on 28-30 October 1988 at Banbury. / ed. by Lynne J. Brindley. London : British Library Board, 1989. (LIS Research Report 73)
4. Riggs, Donald E. ; Sabine A. Gordon. Libraries in the 90s : what the leaders expect. Phoenix ; New York : Oryx Press, 1988.
5. The world of books and information : essays in honour of Lord Dainton. / edited by Maurice Line. London :

British Library, 1987.